

ALFRED J. WĘGŁOWSKI

O WŁAŚCIWĄ NAZWĘ DLA AZALII PONTYJSKIEJ

Literatura botaniczna i ogrodnicza w zakresie rodzaju Różanecznik, ukazująca się w obcych językach, stosuje dla znanej nam dobrze azalii pontyjskiej (*Azalea pontica* L.) nazwę *Rhododendron luteum* Sweet mimo istnienia szeregu synonimów jak np. *Azalea flava* Hoffmanns. *Rhododendron flavum* G. Don, a nawet *Anthodendron ponticum* Reichenb. Spośród zagranicznych autorów dendrologicznych, używających nazwy *Rhododendron luteum* Sweet można wymienić dla przykładu najbardziej autorytatywnych jak G. Krüssmann (1937, 1968), A. Rehder (1940), E. Wilson, A. Rehder (1921), S. A. Sokołow (1962), H. Sleumer (1961). Nazwisk tych można przytoczyć dużo więcej, sądzę jednak, że te powinny wystarczyć. Budzi jednak wśród systematyków pewną niejasność i wątpliwość używanie w polskiej literaturze dendrologicznej nazwy *Rhododendron flavum* G. Don. Można wymienić tak znane prace jak Wł. Senety (1973, 1976), S. Kościelnego, B. Sękowskiego (1971), zbiorowa praca pod redakcją Białoboka (1955). Popularność i wpływ tych prac jest tego rodzaju u nas, że nie tylko przy innych wrywkowych opracowaniach tego gatunku autorzy stosują nazwę *Rhododendron flavum* (dla przykładu: J. Hryniewicz-Sudnik 1965, K. Kukułczanka, J. Sarosiek 1975) ale nawet w pewnych naszych Ogrodach Botanicznych rośliny te są oznakowane jako *Rhododendron flavum* G. Don.

Dla odmiany Szafer w swej Ogólnej Geografii Roślin (1964) wyraża się: „różanecznik pontyjski *Rhododendron luteum* Sweet = *Rhododendron flavum* G. Don = *Azalea pontica* L.". Na dalszych stronach używa nazwy *Rhododendron luteum* z ewent. synonimem *Azalea pontica*. Natomiast w podręczniku „Rośliny Polskie” Szafera, Kulczyńskiego, Pawłowskiego (1967) znajduje się *Rhododendron flavum* G. Don (*Azalea pontica* L.). Z kolei M. Sychowa (1962) używa nazwy *Rhododendron luteum* Sweet.

Jak z powyższego widać, w zakresie uznania i stosowania aktualnej nazwy tej rośliny w literaturze polskiej panuje, nawet w ostatnich latach, duże zamieszanie. I chociaż sprawa tej nazwy może wydawać się mało ważna, gdyż w każdym z powyższych przypadków wiadomo o jakim gatunku jest mowa, istnieje możliwość

spotkania się z zarzutem, że ktoś tu nie zna chronologii diagnoz tego gatunku albo lekceważy międzynarodowe przepisy nomenklatury botanicznej. Nie należy również zapominać o ujemnej stronie pedagogicznej używania niewłaściwej nazwy jakiegokolwiek formy roślinnej. Dla wyjaśnienia więc sprawy tej nazwy przedstawiam chronologię najważniejszych diagnoz tego gatunku:

1753 r. — *Azalea pontica*, opisana przez Linneusza, zresztą bez osobistej znajomości tej rośliny — nie znajduje się nawet w zielniku Linneusza (Sleumer 1961), a w oparciu o opis Tournforta z 1703 r. i niewyraźne rysunki Buxbauma z 1740 r. Nazwa ta była powtarzana później między innymi w pracach Andrews'a (1797), Schmidta (1800) i Marshala, Bibersteina (1808, 1819), (Wilsona, Rehdera 1921).

1762 r. — Linneusz opisuje nowy gatunek *Rhododendron ponticum*, noszący i obecnie tę nazwę (Batta 1972).

1795 r. Richard Salisbury zaproponował włączenie rodzaju *Azalea* do *Rhododendron* i w swojej pracy „*Prodromus Stirpium in Horto ad Chapel Allerton vigentum*” ujął wszystkie dotychczasowe azalie i rododendrony pod jedną nazwą rodzajową *Rhododendron* (Batta 1972).

1826 r. — *Azalea flava* opisana przez Hoffmannsegga (Wilson, Rehder 1921).

W wyniku przemiany przez Salisburyego „*Azalea*” na „*Rhododendron*” powstał homonim w gatunku „*ponticum*” (dawna *Azalea pontica* z 1753 r. i *Rhododendron ponticum* L. z 1762 r.). W tej sytuacji Sweet jako pierwszy przedstawił diagnozę dawnej *Azalea pontica* L. jako *Rhododendron luteum*, a więc:

1830 r. — *Rhododendron luteum* Sweet (Batta 1972)

1834 r. — *Rhododendron flavum* G. Don (Wilson, Rehder 1921)

Pierszeństwo diagnozy tej rośliny jako *Rhododendron* przypada więc Sweetowi.

W literaturze polskiej wyraźne stanowisko w tej sprawie zajmuje M. Sychowa, która w swej pracy w „Wiadomościach Botanicznych” (1962) wyraża się, że rośliną ta „w naszych florach figuruje pod nazwą *Azalea pontica* albo *Rhododendron flavum* — obowiązującą nazwą jest obecnie *Rhododendron luteum* Sweet.”

Należy żałować, że opinia ta przeszła bez echa, jak to widać z wymienionych publikacji, wśród naszych dendrologów.

LITERATURA

- Batta J., 1972. *Rhododendron-Nomenklatur und -Taxonomie*. Rhod. und immerger. Laubgeh., Jahrbuch, Deutsch. Rhod. Gesellsch., Bremen, 60—87.
- Hryniewicz-Sudnik J., 1965. Z biologii różaneczników (*Rhododendron* L.) na przykładzie starych szkółek w lasach milickich nad Baryczą. Roczn. Dendr. Warszawa, vol. XIX, 135—140.
- „Drzewoznawstwo” (pr. zbior.) 1955. Warszawa, Państw. Wyd. Roln.-leśne, 491.
- Kościelny S., Sękowski B. 1971, Warszawa, PWRiL, 463.
- Krüssmann G. 1937. *Laubgehölze*, Berlin, Parey, 247.
- Krüssmann G. 1968. *Rhododendren, andere immergrüne Laubgehölze und Koniferen*. Hamburg-Berlin, Parey, 87.
- Kukułczanka K., Sarosiek J. 1975. Analiza populacji Różaneczніка żółtego (*Rhododendron flavum*

- G. Don) na podstawie zmienności kwiatów. Prace Instytutu Sadownictwa, Skierniewice, Seria B tom 1, 52—62.
- Rehder A., 1940. Manual of cultivated trees and shrubs. New York, The Macmillan Company, 719.
- Seneta Wł. 1973, Dendrologia. Warszawa, Państw. Wyd. Nauk., 441.
- Seneta Wł. 1976, Dendrologia. Warszawa, Państw. Wyd. Nauk., 454.
- Sleumer H. 1961. Der Gattungsname Azalea L. Rhod. und immergr. Laubgeh., Jahrbuch, Deutsch. Rhod. Gesellsch., Bremen, 82—88.
- Sokołow A. S. 1960. Dierewia i kustarniki. Moskwa-Leningrad, Izdat. Ak. Nauk., SSSR., 303.
- Sychowa M. 1962. Rozmieszczenie geograficzne różanecznika żółtego w świetle najnowszych badań. Wiad. Bot. Kraków, tom IV, 73—76.
- Szafer Wł. 1964. Ogólna geografia roślin, Warszawa. Państw. Wyd. Nauk. 251.
- Szafer, Kulczyński, Pawłowski 1967. Rośliny Polskie. Warszawa, Państw. Wyd. Nauk., 482.
- Węglowski A. 1975. Was wissen wir von der Pontischen Azalee. Rhod. und immergr. Laubgeh, Jahrbuch, Deutsch. Rhod. Gesellsch., Bremen, 33—47.
- Wilson E., Rehder A. 1921. A Monograph of Azaleas, Cambridge. The Univers. Press. 103.